

ישנן אמיתות שאנשים, קבוצות ומוסדות מנסים להסתיר. אפשר לחלק את ההסתרות האלה לשני סוגים:

א. הסתרות מכוונות וישירות - אלה ההסתרות שפחות מצליחות וכמעט כל אדם מבין שהן ניסיון הסתרה. דוגמאות:

1. יופמיזם - אנו לומדים לקרוא לדברים מלוכלכים כמו המקומות הקשורים בצואה ובשתן בשמות "נקיים": בית שימוש, שירותים, WC, בית כסא, בית הכבוד (הבעיה עם יופמיזמים, הנקראת פרדוקס היופמיזם, היא שמהר מאוד המילה ה"נקייה" הופכת להיות "מלוכלכת" וצריך אחת חדשה) 2. תעשיית הקוסמטיקה מנסה להסתיר מאתנו את השונות במראה שלנו ואת העובדה שישנם "פגמים" (=שוני ביחס לאידיאל מדומיין שהחברה מאמצת) בכל אחד ושלעולם לא נהיה "מושלמים", לא משנה כמה קוסמטיקה נקנה. 3. פרסומות - כולנו יודעים שמרבית הפרסומות מפרסמות מוצרים באופן שאינו מראה בשום צורה מדוע המוצר המפורסם עדיף או ראוי לקניה. האמת, החלה כמעט על כל מוצר, שישנן אופציות טובות יותר לקניה ושיכול להיות מאוד שכולנו נסתדר הכי טוב בלי המוצר. בכל זאת כולנו משחקים את המשחק כאילו שאנחנו מאמינים, לפחות באופן חלקי, לפרסומות. 4. בתי חולים מנסים להסתיר את העובדה שהם מקומות שבהם אנשים חווים רגשות, לרוב קשים וחזקים. בית החולים הוא בהיר, מואר היטב, הצוות לבוש בבגדים חסרי ייחוד, השפה נייטרלית לחלוטין מבחינת רגשיות....

ב. הסתרות עקיפות שנסתרות אפילו מפני המסתירים עצמם - אלה הן הסתרות שבלעדיהן קשה לתפקד למרות שאין מאמץ מכוון להסתיר משהו. בכל זאת מרבית הדברים שהאדם, המוסד או הקבוצה עושים נועדו להסתיר את האמיתות האלה. דוגמאות:

1. מקצוע ההוראה והעוסקים בו מסתירים מעצמם את העובדה שאנחנו לא באמת יודעים מהן הדרכים הכי טובות ללמד אנשים ושכלל אופן הדרכים האלה משתנות מאדם לאדם באופן כל כך רדיקלי ש"שיטות הוראה" זה תחום מאוד מעורפל. עדיין מדברים על הוראה כ"מקצוע" שצריך ללמוד אותו, שיש בו שיטות טובות יותר וטובות פחות ושניתן למדוד את הצלחתן של השיטות האלה. 2. רובנו עסוקים בלהסתיר מעצמנו את העובדה שהשליטה שלנו על החיים שלנו ומה שקורה לנו היא במקרה הטוב חלקית מאוד ולרוב כמעט לא קיימת. אנחנו רושמים דברים ביומן, מתכננים תכניות לטווח ארוך ובינוני, מפתחים שאיפות ותכניות לחיים ומשקיעים בהם מאמצים כשהאמת היא שמה שייצא בסוף כמעט לא תלוי בנו ושמרבית הדברים החשובים שיקרו לנו בחיים הם בלתי צפויים לחלוטין או בכלל לא בשליטתנו (הצלחה, מחלות, מלחמות, פגישות עם אנשים חשובים....).

תרגיל תיעוד: הצללים של ירושלים

אתם נדרשים לחקור, לחפש ולתעד אמת נסתרת בארגון (=מוזיאון ישראל) או בקבוצה (=מבקרים במוזיאון) אותה תחקרו. עליכם לבחור באמת נסתרת מהסוג העקיף - כזו שהיא באמת נסתרת ולא משהו שידוע לכולם ובכל זאת מנסים להסתיר אותו (למשל, שיש אי-שוויון ואפליה על סמך צבע עור במדינת ישראל וגם באוניברסיטה). רצוי מאוד שהאמת הנסתרת תהווה היפוך של טענה שהמוסד או הקבוצה אומרים על עצמם (למשל, אנשים שהולכים למוזיאון הם אנשים מתורבתים ומשכילים).

התוצר הסופי שנדרש הוא **הצגת תיעוד שישכנע אותנו** בקיומה של האמת הנסתרת אותה גיליתם. רצוי שהתיעוד יהיה מכמה סוגים: ראיונות, צילום, טקסטים... תחשבו על עצמכם כעל חוקרי משטרה הצריכים להציג **ראיות ועדויות** לעובדות שאנשים מנסים להסתיר.

שלבי עבודה:

שלבים א-ד ביום ראשון לפנות ערב.

- א. היכרות עם המוסד על ידי קריאת חומרים באתרי אינטרנט (30 דקות).
- ב. חשיבה משותפת מונחית על ההסתרות של המוסד והאנשים הנמצאים בו. ניסיון להבחין בין הסתרות מכוונות וישירות שכולם יודעים שהם הסתרות לבין כאלה שבאמת שווה לחשוף והן לא ברורות מאליהן (30 דקות).
- ג. בחירה בהסתרה אותה תחקרו (15 דקות).
- ד. חלוקת עבודה לקראת השלב שבו אתם יוצאים לתעד: מי מראיין, מי מתעד את הראיונות, מי מצלם, מי אוסף חומרים אחרים.... ותכנון אסטרטגיה לחקירה: את מי כדאי לראיין ומה כדאי לשאול אותו או אותה, כיצד תקבלו תשובות על הסתרה בלי לשאול שאלות ישירות מדי שיגרמו לנשאל להתחמק ומבלי שתהיו תוקפניים או בלתי-מנומסים (45 דקות).
- ה. איסוף החומרים (ביום שני בבוקר, שעתיים).
- ו. עיבוד החומר שאספתם ומינונו כך שתציגו רק חומר התומך בטענתכם באופן ישיר יחסית (ביום שני אחרי ארוחת צהריים 60 דקות).
- ז. הצגת התוצרים (ביום שני ב 15:00, עשר דקות לכל קבוצה).